

Ako písať dejiny prekladu

MILAN ŽITNÝ

Ústav svetovej literatúry SAV, Bratislava

ABSTRAKT

Predložený text na pozadí monografie *Dejiny umeleckého prekladu na Slovensku I* Kataríny Bednárovej rozvíja otázku metodológie dejín prekladu a vyzdvihuje autorkinu schopnosť orientovať sa v spletitom materiáli slovenského vzťahu k inonárodným podnetom. Štúdia poukazuje na jedinečnosť Bednárovej prístupu, jej encyklopedické znalosti spektra dejín slovenského prekladu i na fakt, že autorka zohľadňuje podmienenosť slovenského prekladu európskym medziliterárnym a medzikultúrnym kontextom. Autor pokladá Bednárovej monografiu za originálne otvorenie diskurzu o nepreskúmaných otázkach a súvislostiach, o veciach, ktoré v priebehu stáročí utvárali kultúrnu identitu Slovenska.

Podľa Antona Popoviča možno dejiny prekladu chápať ako „súčasť literárnohistorického procesu a v tom zmysle ako súčasť dejín národnej literatúry. V užšom zmysle dejiny prekladu sú dejinami prekladateľských programov, sformulovaných koncepcií prekladu a vývinu prekladateľských metód.“ (Popovič 1983, 270) Tým v jadre vyjadril podstatné momenty akéhokoľvek úsilia o výskum v tejto oblasti.

Ak sa Katarína Bednárová v ostatnom období intenzívne venuje výskumu dejín prekladových procesov v kontexte slovenskej kultúry, nesporne si uvedomuje nosnosť Popovičovho výskumného modelu dejín prekladu a zároveň to, čo Popovič charakterizoval ako kontamináciu dejín prekladu dejinami medziliterárnych vzťahov a štylistiky, ako „kríženie interného vývoja prekladu s historickou poetikou“ (tamže).

Inými slovami, písať dejiny prekladu nie je jednoduchá vec. Okrem translatických východísk sa musí výskumník spoľahlivo orientovať v spleti historických, sociálnych, kultúrnych, ale i politických či náboženských súvislostí. Katarína Bednárová nadväzuje vo svojom rozsiahlom diele na iniciatívy francúzskych bádateľov, sústredených okolo projektu *Dejiny prekladu v strednej Európe* v rámci Centre d'Etude de l'Europe médiane v INALCO v Paríži. Autorka pokladala za vhodné a funkčné doplniť texty pripravené pre INALCO a vydať ich v ucelenej forme. Súčasťou publikácie je aj rozsiahle „resumé“ vo francúzštine.

V predkladanom zväzku sa Katarína Bednárová usilovala poskytnúť väčší priestor problematike historiografie umeleckého prekladu, najmä vzťahu dejín slovenskej lite-

ratúry a prekladu, vzťahu jazyka a prekladu, či vzťahu prekladu a kultúry. Pritom vychádzala z koncepcií dejín kultúry, prezentovaných doteraz na Slovensku (a nebolo ich až tak málo), kriticky ich hodnotila a cizelovala vlastný pohľad na preklad ako kultúrne dedičstvo. Katarína Bednárová koncipovala obraz dejín prekladu ako „veľké rozetové okno... s menšími kruhovými, do istej miery sa prekrývajúcimi tabuľami, pričom každá predstavuje istý špecifický aspekt prekladu“ (Bednárová 2013, 14).

Na tomto mieste spomeniem niekoľko menej známych faktov z problematiky dejín prekladu. Preklad ako ľudská aktivita siaha do 5. tisícročia pred n. l. Jeho samozrejším predpokladom bol vznik písma. Po dlhý čas sa predpokladalo, že prvé písomnosti pochádzajú z obdobia okolo roku 3500 pred Kristom. Vtedy šlo o najjednoduchšie kresby, resp. piktogramy. Pochádzali zo Sumerskej ríše v Mezopotámii a vznikali pre potreby administratívy a hospodárenia chrámov. V ostatných rokoch sa však našli exempláre písomností v Egypte i Európe, ktoré sú oveľa staršie a ich vek sa datuje do obdobia približne 5300 pred Kristom.

Pestrú mozaiku zachovaných svedectiev dejín prekladu dopĺňa okrem iných tzv. Rosettská doska, ktorá vzbudila v translatológii veľkú pozornosť. Dosku datovanú do roku 196 pred n. l. našli roku 1799 v prístave mesta Rosette (ar-Rašíd) v delte Nílu. Šlo o kňazský dekrét, vyhotovený v dvoch jazykoch a napísaný tromi písmami: hieroglyfmi, démotickým a gréckym písmom. Práve vďaka Rosettskej doske sa podarilo rozlúštiť hieroglyfy.

Bednárová upozorňuje, že východiskovými textami väčšiny dávnych a slávnych prekladov boli najmä náboženské spisy. Z viacerých príčin charakterizuje preklad *Bible* ako fundamentálny akt svetových dejín, keď v nadväznosti na M. Oustinoffa konštatuje, že v roku 2003 bola *Biblia* preložená do 2 233 jazykov. Tak to bolo i so *Septuagintou* – *Prekladom sedemdesiatich* – známym ako prvý kompletný preklad starozákonnej Bible. Preklad vznikol v roku 247 pred Kristom. Podľa jednej teórie tento prvý preklad židovskej Bible z hebrejčiny do gréčtiny uskutočnila za 72 dní skupina 70 prekladateľov, ktorých veľkolepo prijal a pohostil egyptský faraón Ptolemaios II. Filadelfos.

Aj Katarína Bednárová upozorňuje na osobitne dôležitú postavu kresťanského obdobia prekladu v prvých piatich storočiach nášho letopočtu. Bol to Sophronius Eusebius Hieronymus, neskôr vyhlásený za svätého, dnešný patrón prekladateľov. Pápež Damasus I. poveril vtedy Hieronyma prekladom Bible do latinčiny. Tento pre cirkev po dlhý čas smerodajný text dostal označenie *Vulgata*. Pre doplnenie uvediem, že Hieronym preložil z hebrejčiny, resp. z aramejčiny celý *Starý zákon*. *Nový zákon* priamo nepreložil, ale iba opravil starolatinský preklad evanjelií podľa gréckych pôvodín.

Je známe, že obdobie 9. až 10. storočia viedlo k uplatňovaniu vedeckejších metód v preklade. Zásľuhu na tom mal tzv. „dom múdrosti“ (Bajt al-Hikma), ktorý založili v roku 830 n. l. v Bagdade. Šlo o inštitúciu známu systematickými prekladmi. Vedúcou osobnosťou v nej bol Abú Zayd Hunayn Ibn Isháq (lat. Johannitius). Bol dôležitým predstaviteľom tzv. „vedeckého prekladu“. Bednárová uvádza Ibn Isháka ako autora knihy *Život Mohameda, Posla Božieho* (výber z knihy preložil Ján Pauliny roku 1967), zatiaľ čo jeho pozícii v bagdadskom „dome múdrosti“ sa nevenuje. Dopyt po

prekladoch bol v Bagdade obrovský. Šlo najmä o preklady matematických, astrologických, astronomických a lekárskeho textov.

Mýtu „zázračného prekladu“ Bohom vnuknutého textu *Septuaginty* predchádza podľa Bednárovej mýtus babylonskej veže, ktorej stavba sa skončila zmätením jazykov: „Odpoveďou bol vznik prekladu, ktorý sa mal stať prostriedkom na znovunájdenie pôvodnej jednoty ľudstva“ (tamže, 97). Bednárová dopĺňa, že dôležitú funkciu v období 12. až 13. storočia zohrávalo španielske Toledo. Mesto prosperovalo i vďaka tamjšej prekladateľskej škole a jej početným prekladovým aktivitám. Tamojšia prekladateľská škola sa vyznačovala veľkým vplyvom na vedecké poznanie, pretože umožňovala transfer vedeckých poznatkov v neposlednom rade prekladmi arabských textov.

V danej súvislosti Bednárová upozorňuje na výrok Henriho Meschonnicca, že Európa sa zrodila z prekladu a v preklade: „Európa sa zrodila z prekladov z gréčtiny, pokiaľ ide o vedu a filozofiu, a z prekladov najmä z hebrejčiny a aramejčiny, pokiaľ ide o Bibliu.“ (Tamže.) Dôležitým aspektom európskych dejín je zároveň zabúdanie na túto prekladovosť, ako uvádza Bednárová.

Je známe, že obdobie renesancie a reformácie prinieslo rozmach profesionálneho prekladu. Treba pripomenúť Gutenbergov vynález kníhtlače. V celej Európe vznikali tlačiarne a okolo roku 1500 už bolo v Taliansku približne 80 tlačiarň. Na prelome 15. a 16. storočia fungovalo v Európe už 27 000 tlačiarň, ktoré vyprodukovali 20 miliónov kníh. Vďaka tomu narastal transfer vedeckých poznatkov i záujem o preklady. Dôležitým predstaviteľom prekladu v období nemeckej reformácie bol Martin Luther, ktorý postupne preložil Nový i Starý zákon. Luther v roku 1530 zovšeobecnil vlastné skúsenosti a poznatky o preklade v „Otvorenom liste o prekladaní“ (Sendbrief vom Dolmetschen). Prekvapuje, ako modifikoval spôsob prekladu i štýl nemčiny. Možno povedať, že bol zástancom interpretačného prekladu, ktorý sa v cieľovom jazyku usiluje vyjadriť význam a zmysel originálu v udivujúcej voľnosti voči litere. Tým sa značne priblížil k dnešnému, modernému chápaniu prekladu: „Pretože sa netreba pýtať písmeniek v latinčine, ako sa má hovoriť po nemecky – ako to robia títo somári – ale treba sa na to pýtať matky v domácnosti, detí na ulici, prostého muža na trhu a im všetkým sa pozeráť na ústa, ako hovoria, a podľa toho prekladať; len tak tomu budú rozumieť a uvedomia si, že sa s nimi hovorí po nemecky.“ (Bednárová 2013, 128)

Tento rozmach kníhtlače a prekladu zasiahol aj Slovensko, keď bardejovský tlačiar David Guttgesell vydal v roku 1581 Lutherov *Malý katechizmus*, dielo neznámeho slovenského prekladateľa. Od tohto dátumu sa na Slovensku rozvíjala intenzívna prekladová recepcia základných diel nemeckej reformácie vrátane desiatok duchovných piesní. Tie sa postupne stávali inšpiráciou pre slovenských tvorcov, čo viedlo k etablovaniu sa novovekej slovenskej lyriky.

Aj epocha nemeckej romantiky priniesla zvedčenie translatológie. Dovtedy dominovali v kontexte stredoeurópskych kultúr preklady náboženských spisov. V druhej polovici 18. storočia sa začali objavovať masovejšie preklady beletrie, čiže začal sa plne etablovať „umelecký preklad“. Katarína Bednárová hovorí v tejto súvislosti o prechode „od sakrálneho k profánnemu“. K významným predstaviteľom patrili August Wilhelm Schlegel, známy kongeniálnymi prekladmi Shakespeara do nemčiny. Schle-

gel si zreteľne uvedomoval transfer kultúry a vzájomný vzťah národných jazykov. Je známe, že aj Goethe sa zaujímal o teoretické otázky prekladu. Svoje názory okrem iného sformuloval v tzv. „maximách o preklade“.

Dnes preklad náboženských textov ustupuje do úzadia. Prekladateľské aktivity sa sústreďujú na všetky oblasti života, na vedu, zdravotníctvo, techniku, ekonomiku, umenia, kultúru i voľnočasové aktivity. Generálne riaditeľstvo Európskej komisie pre preklad vydáva každoročne státisíce strán prekladov pre potreby všetkých členských štátov únie.

Možno konštatovať, že so stúpajúcim dopytom po prekladoch sa mení štýl prekladu. Dnes je preklad vysoko profesionalizovanou službou, ktorá sa musí vyrovnávať s rozmanitými požiadavkami a nárokmi. Pritom sa texty musia prispôbiť cieľovej skupine a kultúrnemu kontextu v krajine cieľového jazyka. Najmä pri spracovaní a preklade reklamných textov sa preklad približuje k interpretačnému prekladu, ako ho razil už Martin Luther.

Kedysi sa prekladali texty Biblie a panovnícke dekréty, dnes ide o texty každého druhu. Vždy pritom máme do činenia aj s transferom kultúry. Preklad sa stáva neuveriteľne dôležitým a „úderným“ nástrojom komunikácie, a tak okrem iného otvára dnešným firmám vzdialené trhy. Aj preto je potrebné, aby táto činnosť, neraz označovaná ako umenie, bola uskutočňovaná na čo možno najvyššej úrovni.

Menej informovaný čitateľ by sa mohol nazdávať, že dejiny slovenského prekladu vari nemôžu byť problémom – slovenská kultúra ako kultúra pomerne malého národa predsa nemôže v sebe obsahovať nejaké zložité procesy súvisiace s prekladovými aktivitami.

A pritom opak je pravdou: model slovenskej kultúry bol od samých počiatkov otvoreným modelom, funkcia a rola prekladania bola po stáročia eminentná a takou ostáva do súčasnosti. Každý, kto sa pustí do osvetľovania vývinovej trajektórie dejín slovenského prekladu, čoskoro zistí, že najneskôr od 8. storočia, keď talianski a bavorskí misionári prekladali hlavné kresťanské modlitby do jazyka našich predkov, zohrávali preklady významnú rolu nadväzovania na hlavné prúdy smerovania európskej kultúry.

Katarína Bednárová konštatuje, že v období cyrilo-metodských prekladov sakrálnych textov sa fundamentálne zmenil kultúrny komunikačný kód z orálnej modality na modalitu písomnú: „Toto obdobie pokladáme v slovenskom kultúrnom priestore za počiatok prekladania vo všeobecnosti“ (tamže, 47). Bednárová upozorňuje, že niektorí bádatelia posúvajú začiatky (písomného) prekladania do obdobia spred Veľkej Moravy v súvislosti s prekladmi Otčenáša, Vyznania viery a pod., ktorých texty sa zachovali vo Frizinských pamiatkach a súvisia s talianskou a bavorskou christianizačnou misiou v 8. storočí.

Pripomeniem, že Eugen Pauliny talianske aktivity dokladá náboženskými termínmi, ktoré boli prevzaté z latinčiny od talianskych misionárov bez akéhokoľvek nemeckého sprostredkovania – termíny *pápež*, *sobota*, *dežma* a pod. Okrem talianskej kresťanskej misie Pauliny vyzdvihuje aktivity bavorskej misie, ktorá od druhej polovice 8. storočia postupovala pri christianizácii západných Slovanov podobne ako pri nepokrstených nemeckých kmeňoch: „Možno zo zachovaných historických prame-

ňov i z nemeckých jazykových pamiatok vtedajšieho času dosť bezpečne rekonštruovať jej priebeh a utvoriť si dosť plastický obraz o pokresťančovaní našich predkov zo sféry talianskej i nemeckej“ (Pauliny 1949, 335).

Ján Stanislav v súvislosti s Frizinským textom II. po filologickej analýze uvádza, že „originál textu siaha do prvej polovice 9. storočia. ... originál vznikol u západoslovanských Slovienov, pravdaže, u tých, čo nadobudli písmo, písomníctvo, resp. texty, už okolo roku 800“ (Stanislav, 1978, 91).

Eduard Chmelár tieto iniciatívy v nadväznosti na Jána Stanislava, Eugena Paulinyho a iných charakterizuje ako obdobie „primitívneho prekladania“: „Výskum dokázal, že texty zaznačené v prvej a tretej Frizinskej pamiatke (krstný sľub i svedné formule a modlitby) sa na našom území preložili zo starej hornej nemčiny už v prvej polovici 9. storočia, teda pred príchodom Konštantína a Metoda“ (Chmelár 1992, 16).

Odhliadnuc od toho, či tieto preklady vznikali výlučne pre potreby cirkvi, a teda nie ako umelecká aktivita, bude podľa môjho názoru potrebné načrtnuté aktivity na našom území ďalej skúmať. Bolo by vhodné vychádzať z predpokladu, že pri intenzívnych kontaktoch Veľkomoravskej ríše a Franskej ríše (vrátane početných vojenských konfliktov) predsa museli jestvovať intenzívne tlmočnicke a prekladateľské aktivity medzi mocenskými elitami oboch štátno-politických celkov – jestvujú historické pramene, ktoré pomerne detailne zachytávajú rokovania, štátnické akty, dohody o prímerí a pod.

Hoci latinčina fungovala ako východiskový jazyk, treba vychádzať z toho, že komunikácia okrem latinčiny mohla prebiehať v oboch vtedy fungujúcich jazykoch – na nemeckej strane šlo o tú či onú podobu starej hornej nemčiny, pričom na slovenskej strane mohlo ísť o variant západoslovanského jazyka. Ak teda Eduard Chmelár konštatuje, že šlo o činnosť príležitostného charakteru, je evidentné, že táto činnosť zanechala stopy aj na preklade sakrálnych textov v neskoršom období. Treba si okrem iného položiť otázku, či nešlo o intenzívnu komunikáciu aj o otázkach mimocirkevných, mimonáboženských, ktorá sa zákonite musela prejaviť v oblasti prekladu.

Ako uvádza Bednárová, k tým slovenským literárnym vedcom, ktorí si jasne uvedomovali úlohu prekladu v jednotlivých fázach vývoja národnej kultúry, patril okrem iných Stanislav Šmatlák. Objektívne hodnotil funkciu prekladu v období Veľkej Moravy, pričom konštatoval, že „už dávno pred príchodom Konštantína a Metoda rozvíjali svoju činnosť na území našich predkov talianske a najmä bavorské misie, z hľadiska liturgického, pravdaže latinské“ (Šmatlák 2002, 67 n.). Dodám, že Šmatlák v nadväznosti na Paulinyho pripúšťa vznik náboženských textov v domácom jazyku, čo podľa mňa akiste bolo spojené s prekladom.

Katarína Bednárová venuje mimoriadnu pozornosť epoche vierozvestov, prekladateľským aktivitám Konštantína a Metoda. Tu sa mohla oprieť o bohatú literatúru, o rozmanité práce slovenských i zahraničných bádateľov, z ktorých hojne cituje. Jej zásluhou sa pritom táto epocha dostáva do širšieho stredoeurópskeho, resp. európskeho kontextu.

Rozsah príspevku mi neumožňuje podrobne komentovať jednotlivé zistenia Kataríny Bednárovej. Osobitne si cením, s akou odvahou Bednárová upozorňuje na pretrvávajúce omyly a mystifikácie v hodnotení slovenskej katechizmovej tvorby, keď

v súvislosti s prvou slovenskou knihou, prekladom Lutherovho *Malého katechizmu* z roku 1581, konštatuje, že doteraz sa táto knihu mylne pokladala za adaptáciu českého prekladu: „Dôležitým sa však javí aj fakt, vyplývajúci z jazykovej analýzy textu. ... Dá sa predpokladať, že keby išlo o adaptáciu českého prekladu, miera slovakizovania by bola menšia“ (Bednárová 2013, 205).

Z metodologickej stránky treba na Bednárovej prístupe vyzdvihnúť jej ukotvenosť v európskom, resp. stredoeurópskom priestore. Tým, že nadväzuje na výsledky a iniciatívy parížskeho projektu, nachádza odvalu na prvolezské iniciatívy v slovenskom kontexte. Uvedomuje si, že jestvujú mnohé biele miesta, aj preto ako primeranú metódu využíva detailný pohľad na doterajšie rezultáty slovenskej i českej translológie.

Treba pozitívne glosovať, že Bednárová sa venuje menej osvetleným obdobiam, napr. prelomu 17. a 18. storočia. Podrobne rozoberá vklad Samuela Hruškoviča do dejín prekladu. Treba pripomenúť, že jestvujú aj ďalšie početné, ešte stále málo osvetlené etapy, v ktorých sa funkcia prekladu konštituovala zoči-voči nežičlivým spoločenským pomerom. Mám na mysli desaťročia, keď protireformačná politika Habsburgovcov viedla k excesom pri prenasledovaní predstaviteľov luteránskej cirkvi. Prenasledovanie nútilo luteránov k zúfalemu úsiliu hľadať pomoc (politickú, morálnu, finančnú atď.) v dovtedy málo známych teritóriách. To všetko ich priviedlo k pokusu obrátiť sa o pomoc na švédskemu panovníkovi Karolovi XII., ktorý vtedy viedol krvavý vojnový konflikt s Ruskom. Krmanova púť naprieč Európou a jeho komunikácia so švédskym panovníkom obsahovala rad pozoruhodných stretnutí, ktoré rezultovali v početných tlmočnických a prekladateľských aktivitách. Sám Daniel Krman ml. hovorí o viacerých listoch, záznamoch, zápisniciach a pod. To všetko by si žiadalo svieži, nepredpojatý pohľad na Krmanov vklad do dejín slovenskej kultúry. A to tým skôr, že preklad Krmanovho diela *Itinerarium (Cestovný denník z rokov 1708–1709)* z pera Gustáva Viktoryho (jeho preklad vyšiel prvý raz roku 1969) zatiaľ ostáva mimo spektra pozornosti našej translológie. Pritom je nesporné, že Viktory má zásluhu i na tom, že okrem – monumentálneho – prekladu latinského originálu svedomitým rešeršovaním v oblasti reálií, invenčným prístupom k súvekým otázkam európskej politiky – v neposlednom rade ku kontextu švédsko-ruských vojnových konfliktov – vedel vniesť svetlo do doteraz málo preskúmaných otázok.

Ak nedávno vyšla záslužná monografia Jána Doruľa *O slovensko-nemeckom spolunažívaní v 16.–18. storočí* (túto prácu Bednárová nemala k dispozícii), treba konštatovať, že u Doruľa ide o paralelnú akciu k výskumu Kataríny Bednárovej. Slovensko-inonárodné vzťahy obsahujú nekonečný rad indícií o tom, že preklad musel zohrávať kľúčovú rolu pri fungovaní týchto vzťahov: „Intenzívna komunikácia privilegovaných obyvateľov mesta s jeho okolím bola pre nich životne dôležitá a viedla k čoraz väčšiemu prispôsobovaniu sa mesta okoliu i k stále väčšiemu vplyvu domáceho obyvateľstva na spoločenský i hospodársky život mesta. Dochádza k úzko poprepájanému spolunažívaniu“ (Doruľa, 2014, 5).

Doterajšiemu translologickému výskumu chýbal podľa mňa širší, aspoň stredoeurópsky aspekt, ale aj znalosť súvislostí a schopnosť orientovať sa v spleťom materiáli slovenského vzťahu k inonárodným podnetom. V tomto ohľade je Bednárovej prístup jedinečný: vďaka tomu, že priam encyklopedicky ovláda celé spek-

trum dejín slovenského prekladu a plne zohľadňuje podmienenosť medziliterárnym a medzikultúrnym kontextom, sa jej darí osvetľovať rozmanité zákruty prekladových procesov. Prácou *Dejiny umeleckého prekladu na Slovensku* ponúka Katarína Bednárová vedeckej verejnosti plod svedomitej analýzy, zrelého uvažovania a pozitívneho rešeršovania.

Aby som sa vrátil k metafore rozetového okna: Bednárovej práca je takým rozetovým oknom – otvára priezory do neznámych končín, upozorňuje na nepreskúmané otázky a súvislosti, a sine ira et studio nabáda na pokorné uvažovanie o veciach, ktoré v priebehu stáročí utvárali kultúrnu identitu Slovenska.

LITERATÚRA

- BEDNÁROVÁ, Katarína: *Dejiny umeleckého prekladu na Slovensku I. Od sakrálného k profánnemu*. Bratislava: Veda, 2013. 304 strán. ISBN: 978-80-204-2629-1.
- DORULA, Ján: *O slovensko-nemeckom spolunažívaní v 16.–18. storočí*. Bratislava: Slavistický ústav Jána Stanislava SAV, 2014. ISBN 978-80-89489-15-2.
- CHMELÁR, Eduard: Začiatky prekladateľstva na Slovensku. In: *Tvorba*, 2 (11), 1992, č. 4, s. 15–18.
- PAULINY, Eugen: *Dejiny spisovnej slovenčiny*. Bratislava: SAVU, 1949, s. 325–427.
- POPOVIČ, Anton (ed.): *Originál/Preklad*. Interpretačná terminológia. Bratislava: Tatran, 1983.
- STANISLAV, Ján: *Starosloviensky jazyk*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1978.
- ŠMATLÁK, Stanislav: *Dejiny slovenskej literatúry I*. Bratislava: Literárne informačné centrum, 2002. 360 strán. ISBN 80-88878-70-5.

HOW TO WRITE A HISTORY OF TRANSLATION

History of Translation. Katarína Bednárová. Concept of the History of Slovak Translation. Slovak Translation as Part of (Central) European Initiatives. History of Translation Programs. Freisinger Fragments. Bardejov Catechism. Samuel Hruškovic.

The text refers to the monograph *Dejiny umeleckého prekladu na Slovensku I*. [The history of literary translation in Slovakia I.] by Katarína Bednárová. It focuses on the question of the methodology of translation historiography and accentuates the author's skill at mapping the intricate maze of materials on Slovak relations to foreign texts. The study points out the singularity of Bednárová's approach, her encyclopedic knowledge of the entire spectrum of the history of Slovak translation and the fact that the author takes into consideration the conditioning of Slovak translation by the European inter-literary and inter-cultural contexts. Bednárová's monograph is seen as an original opening of the discussion on unexplored questions and connections between issues that over centuries created Slovak cultural identity.

Doc. PhDr. Milan Žitný, CSc.
Ústav svetovej literatúry SAV
Konventná 13
811 03 Bratislava
zitny.milan@gmail.com